

Аб прызнаньні беларускае нацыянальнасьці ў Францыі

Ад Рэдакцыі:

У «Бацькаўшчыне» мы падалі бы́лі зацемку аб прызнаньні французскім урадам беларускае нацыянальнасьці і абыдзілі зъмісціць артыкул на гэту тему, каб паказаць, як нашы суродзічы гэтага дасягнулі.

Робчы гэта ціпер, мы хохам адцеміць, што выслікі і настойлівасць нашых суродзічаў у Францыі запраўды варта ўважаць у прыклад беларускай эміграцыі і ў іншых краінах, дзе справа прызнаньня беларускае нацыянальнасьці яшчэ не развязана. З другога боку, артыкул гэты паслужыць таксама цікавым матэрыялам да гісторыі нашае эміграцыі.

*

Фактычна, змаганье Беларусаў у Францыі за прызнаньне свае нацыянальнасьці пачалося ў канцы 1930 году, ад часу паўстання «Хаўруса».

«Хаўрус», зарэгістраваны ў прафэктуры як беларуская культурна-асветная арганізацыя, з пільмі аддзеламі на правінцыі, лікам каля 300 сяброў, хутка ўвайшоў у каалізію з французкай адміністрацыяй у трактаванні нацыянальнасьці сваіх сяброў.

Згодна з французскай (як зрешты, і іншых ўсходніх дзяржав) канцепцыяй, паняцце нацыянальнасьці поўнасцю пакрываецца з паняццем дзяржаўнасці. Гэткае змаганье хоць і ня мела табы быўсі адрэзданага ўпльбу на становішча адносна Беларусаў вышэйшых французскіх уладаў, якія трываліся прынцыпу — нацыянальнасьць, гэта дзяржаўная прыналежнасьць — мела адмыслы, як пабачам ніжэй, значніе для будучыні, бо ўсе прыведзеныя вышэй прыклады каалізію награмаджалі вучы рапартару наўежшых адміністрацыйных уладаў да вышэйшых, нах чым давялося пазнейшаму задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Вайна 1939 году

Выбух вайны ў 1939 годзе паставіў беларусскую эміграцыю ў Францыю з польскімі паштартамі; рэзіта — з латыскім, летувіскім і іншымі. Таму нацыянальнасьць Беларусаў азначалася ў дакументах, выдаваных ім французскай адміністрацыяй, паводле іхных паштарту. Нязначная колькасць нашых «бездзяржаўных» запісвалася «расейскага паходжання».

З падзеленым «Хаўрусу» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадак гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

У 1937 годзе, калі заносілася на вайну, польская прэфектура пастанавіла ўз-

моціць кантроль над чужынскімі арганізацыямі. Старшыня «Хаўрусу» атрымаў блінкі з прафэктуры, якія мусіў даўладна запоўніць, падаючы дадзенія аб кожным із сваіх сяброў. Нацыянальны склад сяброў «Хаўрусу» паводле гэных фармулятраў выявіўся так: каля 200 Палік, калі двух дзесяткі Латышоў, Летувісаў, некалькі «з паходжання» Рәсейцаў, адзін Югаслаў і адзін... Кітайдзь (першы прыехаў з Югаславіі, другі — з Манджурыі).

Старшыня «Хаўрусу», зъявіўшыся ў прафэктуру, перад тым як падаць гэны паперы, задаў камісару пытаньне, ци можуць да «Хаўрусу» належаць небеларусы — ну, прыкладам, Кітайцы, Палікі і г. д. (Галоўнай-же мэтай кантролю прафэктуры было вылавіць замаскаваныя пад рознымі формамі арганізацыяў, розных інтэрнацыональных агентур). Таму ў вадзак старшыні «Хаўрусу» камісар выбухніў ірэвовым кръкім, хоць пасыла, разобраўшыся, і съмяяўся, разводзячы бязрадна рукамі.

Можна было-б прывесці шмат падобных прыкладаў з каалізію між Беларусам і французскай адміністрацыяй, як на фоне арганізацыі, так і прыватнага жыцця. Нагодуў да гэтага было безыліч, і трэба сказаць, што сябры «Хаўрусу» ніколі не прашучалі нагоды, каб у падобным выпадку не паднімчы проблемы беларускае нацыянальнасьці.

Гэткае змаганье хоць і ня мела табы быўсі адрэзданага ўпльбу на становішча адносна Беларусаў вышэйшых французскіх уладаў, якія трываліся прынцыпу — нацыянальнасьць, гэта дзяржаўная прыналежнасьць — мела адмыслы, як пабачам ніжэй, значніе для будучыні, бо ўсе прыведзеныя вышэй прыклады каалізію награмаджалі вучы рапортару наўежшых адміністрацыйных уладаў да вышэйшых, нах чым давялося пазнейшаму задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадак гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж, паводле рапортару паліціі, пабіліся Палік з Паліком з-за Беларусаў, пры поўнай адсутнасці апошніх.

Задумашца і самому французскому ураду, а асабліва з момантам выбуху вайны.

Адноўлены «Хаўрус» пачалі часамі здарацца ѹ кур'ёзныя речы. Скажам, якіе аддзел ці цэнтраля ладзіць баль, спектакль ці мітынг (а такія рабіліся доўсіца часта), падае ѹ паліцию прозыўшы асобай адказных за парадок гэтак імпрэзы — зразумела, кагоўцы із сяброў свае арганізацыі. І вось атрымовалаася часамі: антыпольскім мітынгам кіруе Палік. Вый аздін выпадак, калі на адным з таких мітынгаў Беларусы пабіліся з Палікамі. Фармальна-ж,

